

Hoạt động trợ giúp du học sinh Việt Nam ở Nhật Bản trong đại dịch Covid-19

Nguyễn Đức Chiện*, Nguyễn Thanh Thu**

Nhận ngày 1 tháng 2 năm 2022. Chấp nhận đăng ngày 20 tháng 6 năm 2022.

Tóm tắt: Đại dịch Covid-19 đã ảnh hưởng nghiêm trọng đến cuộc sống thường ngày của con người (y tế, giáo dục, văn hóa...). Dịch bệnh kéo dài khiến môi trường học tập của du học sinh Việt Nam tại Nhật Bản và các quốc gia khác bị ảnh hưởng. Điều đáng nói, phần lớn du học sinh sang Nhật Bản du học dưới dạng tự túc, đi làm thêm để trang trải cuộc sống. Tình trạng mất việc làm, thu nhập bấp bênh thậm chí hết hạn visa không thể về nước ngày càng phổ biến. Các hoạt động hỗ trợ của Đại sứ quán và tổ chức xã hội đã giúp cho du học sinh vượt qua giai đoạn khó khăn. Tuy nhiên, vẫn còn một số hạn chế trong việc hỗ trợ du học sinh Việt Nam tại Nhật Bản đòi hỏi Chính phủ hai nước cần có những biện pháp hỗ trợ kịp thời giúp giảm thiểu khó khăn do Covid-19 gây ra. Dựa vào tài liệu thứ cấp và kết quả phỏng vấn sâu đối với nhóm du học sinh Việt Nam tại Nhật Bản năm 2021, bài viết phân tích một số hoạt động trợ giúp và gợi mở chính sách giúp du học sinh vượt qua khó khăn trong bối cảnh dịch bệnh Covid-19.

Từ khóa: Chính sách, du học sinh Việt Nam, Nhật Bản, đại dịch Covid-19.

Phân loại ngành: Xã hội học

Abstract: The Covid-19 pandemic has seriously affected people's daily lives (health, education, culture, etc.). The prolonged pandemic has affected the learning environment of Vietnamese expat students in Japan and other countries. It is worth mentioning that most Vietnamese students come to Japan to study in the form of self-sufficiency, working part-time to pay for their lives. The situation of unemployment, unstable income, expired visa so that they are unable to return home is increasingly common. Support activities of the Vietnam embassy in Japan and social organizations have helped Vietnamese expat students overcome difficult time. However, there are still some limitations in supporting Vietnamese expat students in Japan, requiring the governments of the two countries to take timely support measures to help minimize difficulties caused by Covid-19. Based on secondary documents and the results of in-depth interviews with a group of Vietnamese expat students in Japan in 2021, the article analyzes a number of support activities and suggests policies to help Vietnamese expat students overcome difficulties in the context of the Covid-19 pandemic.

Keywords: Policy, Vietnamese expat students, Japan, Covid-19 pandemic.

Subject classification: Sociology

1. Đặt vấn đề

Đại dịch Covid-19 đã ảnh hưởng nghiêm trọng đến mọi mặt của đời sống xã hội và kinh tế của toàn thế giới nói chung và Nhật Bản nói riêng. Dịch Covid-19 kéo dài khiến cho môi trường học tập của du học sinh Việt Nam tại Nhật Bản, Hàn Quốc và các quốc gia khác bị ảnh hưởng. Theo số liệu thống kê của Tổ chức hỗ trợ sinh viên Nhật Bản (Japan Student Services Organization), tính đến tháng 5/2020 số lượng du học sinh quốc tế là 279.597 sinh viên, giảm 10,4% so với năm 2019. Trong số này, du học sinh đến từ Trung Quốc là đông nhất với 121.845 sinh viên, Việt Nam

* Viện Xã hội học, Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam.

** Du học sinh Học viện Giáo dục Nagoya.

Email: xxhchien@yahoo.com

xếp thứ 2 với 62.233 sinh viên, tiếp đến là du học sinh đến từ Nepal, Hàn Quốc và Đài Loan (JASSO, 2020). Theo Bộ Y tế, Lao động và Phúc lợi Nhật Bản, tính đến cuối tháng 10/2020 có 127.512 du học sinh Việt Nam theo diện vừa học vừa làm. Mặt khác, theo Thống kê cư trú nước ngoài của Cục quản lý xuất nhập cảnh Nhật Bản, số lượng du học sinh Việt Nam tính đến cuối tháng 12/2020 là 65.653 người (Thông tin Nhật Bản, 2021). Tình trạng mất việc làm, thu nhập bấp bênh không đủ chi trả các khoản phí sinh hoạt ngày càng phổ biến, thậm chí hết hạn visa không thể về nước do đường bay thương mại chưa được mở lại.

Trong bối cảnh đại dịch Covid-19 diễn biến phức tạp, có nguy cơ lan rộng ra cộng đồng, Đại sứ quán Việt Nam phối hợp với các tổ chức xã hội đã có nhiều hoạt động giúp đỡ du học sinh vượt qua giai đoạn khó khăn. Tuy nhiên, còn nhiều bất cập trong việc đặt vé máy bay, tiếp cận thông tin các chuyến bay của Đại sứ quán, lợi dụng bối cảnh dịch bệnh, một số đối tượng giả danh người Đại sứ quán, chào mời mua vé qua mạng. Do tâm lý nôn nóng của nhiều bạn du học sinh muốn về nước khi hết hạn visa hoặc về nước phòng chống dịch Covid-19 nên chấp nhận bỏ ra khoản tiền lớn để mua vé, thậm chí nhiều bạn còn tìm cách về qua một nước trung gian khác, sau đó mới về Việt Nam. Rõ ràng, việc hồi hương theo hình thức này không chỉ tốn kém mà còn rất nguy hiểm và tiềm ẩn nhiều rủi ro. Thực tế đó đặt ra câu hỏi cần nghiên cứu về việc Chính phủ hai nước kết hợp với các tổ chức doanh nghiệp nhằm có những biện pháp, chính sách hỗ trợ kịp thời giúp giảm thiểu khó khăn đối với du học sinh để họ yên tâm học tập, làm việc và thích nghi tốt với cuộc sống tại Nhật Bản trong bối cảnh đại dịch Covid-19. Dựa vào nguồn tài liệu thứ cấp và kết quả phỏng vấn sâu trong năm 2021 thực hiện trong bối cảnh đại dịch Covid-19 bùng phát tại Nhật Bản với 15 bạn du học sinh quốc tịch Việt Nam, độ tuổi từ 20 đến 30 đang theo học chuyên ngành khác nhau ở các trường cao đẳng, đại học tỉnh Aichi - Nhật Bản. Bài viết tập trung phân tích một số hoạt động trợ giúp du học sinh Việt Nam đang triển khai tại Nhật Bản; đồng thời gợi mở chính sách giúp du học sinh vượt qua khó khăn trong bối cảnh dịch bệnh.

2. Các chính sách và hoạt động trợ giúp du học sinh trong bối cảnh đại dịch Covid-19

2.1. Hỗ trợ từ phía Đại sứ quán Việt Nam

Đại dịch Covid-19 bùng phát trở lại vào cuối tháng 2 năm 2020 khiến cuộc sống của nhiều người Việt Nam tại Nhật Bản gặp nhiều khó khăn, trong đó nhóm du học sinh tự túc bị ảnh hưởng trực tiếp. Đại sứ quán đã nhận được nhiều đề nghị xin hỗ trợ từ nhóm du học sinh Việt Nam. Trong hoàn cảnh đó, Đại sứ quán cũng đang triển khai nhiều biện pháp để hỗ trợ cộng đồng, từng bước khắc phục khó khăn để giúp cộng đồng người Việt Nam nói chung và nhóm du học sinh tự túc nói riêng duy trì cuộc sống, vượt qua đại dịch Covid-19. “Do ảnh hưởng dịch Covid-19 nên việc làm thêm bị cắt giảm, thu nhập mấy tháng nay không đủ trang trải cuộc sống sinh hoạt. Mình có viết đơn gửi đến Đại sứ quán xin được hỗ trợ về nhà ở, cũng may là nhận được phản hồi sớm từ Đại sứ quán và được sắp xếp về chỗ ở nên cũng thấy an tâm hơn...” (PVS, C, nam, 25 tuổi, trường Nhật ngữ, tỉnh Aichi).

Có thể thấy, dịch Covid-19 đã ảnh hưởng rất lớn đến cộng đồng người Việt Nam vì phần lớn du học sinh sang Nhật Bản du học dưới dạng tự túc, đi làm để kiếm thêm thu nhập. Đáng quan tâm, đây là nhóm đối tượng bị ảnh hưởng nhiều nhất bởi dịch Covid-19 trong bối cảnh nhiều công ty, doanh nghiệp Nhật Bản phải thu hẹp quy mô, cắt giảm nhân công, thậm chí phải ngừng hoạt động. “Ảnh hưởng dịch Covid-19 đợt này ở xưởng ít việc, tuần bị cắt lịch 1-2 buổi, có hôm đến làm vì hết việc nên về sớm trước một tiếng. Tuần nào cũng vậy, ở công ty người Nhật hay người nước ngoài cũng đều cắt lịch luân phiên...” (PVS, A, nữ, 23 tuổi, trường Cao đẳng Du lịch, tỉnh Aichi). Tình hình này khiến số lượng người Việt Nam muốn hồi hương ngày càng gia tăng, trong đó có

khoảng 20.000 người đang chờ hồi hương (Đại sứ quán Việt Nam tại Nhật Bản, 2020). Tuy nhiên, chuyến bay cứu trợ hạn chế dẫn đến tình trạng mua vé ngoài thậm chí tìm cách về qua nước khác để về đến Việt Nam gặp nhiều nguy hiểm và tiềm ẩn nhiều rủi ro. “Viết đơn gửi Đại sứ quán mấy tháng nay mình vẫn chưa nhận được phản hồi, việc làm không có, chỗ ở đi nhờ nhà bạn bè. Mình có lên Đại sứ quán xin trực tiếp nhưng tình hình không khả quan hơn. Chờ đợi không biết khi nào được về nên mấy người rủ nhau về theo cách khác, mua vé về đến Campuchia cách ly 14 ngày sau đó qua cửa khẩu để về Việt Nam. Cách này hơi nguy hiểm và tốn kém nhưng nhiều người đã về Việt Nam an toàn nên mình cũng sẽ theo...” (PVS, H, nam, 27 tuổi, trường Cao đẳng Kinh doanh, tỉnh Aichi). Trước diễn biến dịch bệnh phức tạp, Đại sứ quán đã vận động cộng đồng người Việt Nam tại Nhật Bản thực hiện triệt để các biện pháp phòng dịch, tuân thủ các quy định về phòng dịch. Bên cạnh đó, Đại sứ quán đã và đang triển khai nhiều biện pháp để hỗ trợ cho du học sinh Việt Nam gặp khó khăn duy trì cuộc sống trong lúc chờ chuyến bay. Trong bối cảnh dịch bệnh, các trang mạng xã hội có nhiều thông tin giả về việc tổ chức các chuyến bay về nước, bán vé máy bay... Một số đối tượng có hành vi lừa đảo lập Facebook giả danh người Đại sứ quán, chỉnh sửa, làm giả email Đại sứ quán để gửi email ưu tiên mua vé nhằm mục đích thu tiền lừa đảo (Đại sứ quán Việt Nam tại Nhật Bản, 2020). “Visa của mình đã hết hạn từ nhiều tháng nay, ảnh hưởng của dịch nên công việc và thu nhập cũng không có. Mình có viết đơn gửi lên Đại sứ quán thì khoảng 2 tuần nhận được email để mua vé về nước, cứ nghĩ sẽ được hồi hương sớm nhưng khi lên sân bay làm thủ tục, check vé mới ngỡ ngàng mình bị lừa. Khi nhận được email mình không phát hiện đó là email giả nên vội vàng mua vé. Không đủ tiền mua vé nên vay mượn bạn bè, giờ bị lừa cũng không lấy lại được, tiền vay mượn cũng không có khả năng trả...” (PVS, M, nữ, 24 tuổi, trường Cao đẳng Kinh doanh, tỉnh Aichi). Trước thông tin không chính thống, sai lệch, Đại sứ quán đề nghị cộng đồng người Việt tại Nhật Bản thận trọng với các tổ chức, cá nhân với hình thức lừa đảo nêu trên; đồng thời bình tĩnh chờ đợi các chuyến bay trong thời gian tới. “Hạn visa còn vài ngày nữa là hết, việc làm thêm nghỉ hơn tháng nay. Mình cũng nhờ bạn bè giới thiệu, tìm trên mạng nhưng dịch thế này chẳng chỗ nào họ nhận. Giờ chỉ chờ chuyến bay của Đại sứ quán để về, mình không có khả năng mua vé ngoài hơn nữa nhiều trường hợp bị lừa qua mạng mà vẫn chưa về được...” (PVS, C, nữ, 25 tuổi, trường Nhật ngữ, tỉnh Aichi). Tuy nhiên, do khả năng tiếp nhận của các cơ sở cách ly trong nước còn hạn chế nên mỗi tháng chỉ có một số lượng nhất định được hồi hương dẫn đến tình trạng mua vé ngoài hoặc tìm cách về qua nước khác để về Việt Nam. Việc hồi hương theo hình thức này rất nguy hiểm và gặp nhiều rủi ro trong bối cảnh dịch bệnh diễn biến phức tạp. Mặt khác, việc hỗ trợ cho du học sinh hết hạn visa, mất việc làm thêm, không có chỗ ăn chỗ ở còn gặp nhiều khó khăn. Rõ ràng, đây là nhóm đối tượng bị ảnh hưởng nặng nhất của đại dịch bởi họ không có hợp đồng, không có cơ quan tổ chức nào hỗ trợ chỗ ăn, chỗ ở hoặc thu xếp việc làm. Do vậy, đại sứ quán Việt Nam phối hợp với các tổ chức từ thiện để mở thêm các khu kí túc miễn phí chỗ ở cho nhóm đối tượng này.

2.2. Hỗ trợ từ Chính phủ Nhật Bản

Do ảnh hưởng của dịch bệnh Covid-19, nhiều hệ thống nhà hàng, doanh nghiệp Nhật Bản phải thu hẹp hoặc dừng sản xuất khiến việc làm thêm của du học sinh gặp nhiều khó khăn. Để hỗ trợ du học sinh nước ngoài duy trì cuộc sống và việc làm tại Nhật Bản, chính phủ Nhật Bản đã ban hành và áp dụng một số chính sách như: trợ cấp sinh hoạt cho du học sinh hết hạn visa chưa thể về nước trong thời gian này. Do dịch bệnh Covid-19 ảnh hưởng đến đời sống sinh hoạt của người dân nên Chính phủ Nhật Bản đã quyết định hỗ trợ 10 vạn yên (20 triệu đồng) cho tất cả công dân đang sinh sống tại Nhật Bản bao gồm cả người nước ngoài đã đăng ký hợp pháp tại thời điểm ngày 27/4/2020 và có tên

trong “Sổ đăng ký thường trú cơ bản”. Điều kiện để người nước ngoài nhận được khoản trợ cấp trên gồm có thẻ lưu trú với thời gian trên 3 tháng và đã đăng ký lưu trú tại cơ quan hành chính địa phương sinh sống. Trong đó, du học sinh cũng là đối tượng được nhận trợ cấp để vượt qua khó khăn do dịch bệnh kéo dài (Đại sứ quán Việt Nam tại Nhật Bản, 2020). “Việc làm thêm nghỉ hơn 2 tháng nay, tiền tiết kiệm cũng đã hết, mình có đi xin việc mấy nơi nhưng họ không tuyển người. Đợt này may có trợ cấp 10 vạn yên từ Chính phủ Nhật Bản nên cuộc sống cũng đỡ khó khăn hơn. Chỉ mong dịch bệnh sớm qua đi để cuộc sống trở lại như trước đây, việc làm thêm cũng ổn định hơn...” (PVS, H, nữ, 24 tuổi, trường Cao đẳng Du lịch, tỉnh Aichi). Có thể thấy, du học sinh tự túc gặp nhiều khó khăn trong việc làm thêm, thu nhập bị giảm mạnh do ảnh hưởng của Covid-19. Do vậy, Chính phủ Nhật Bản cần đưa ra các biện pháp, chính sách nhằm điều chỉnh các quy định về thời hạn visa, tạo điều kiện cho du học sinh Việt Nam được đi làm, duy trì cuộc sống trong bối cảnh dịch bệnh diễn biến phức tạp.

2.3. Về phía trường học

Ảnh hưởng của đại dịch Covid-19 đã làm đảo lộn cuộc sống sinh hoạt và học tập của du học sinh, rất nhiều du học sinh đã phải về nước hoặc chuyển sang học online. “Sang Nhật du học với mong muốn kiếm được việc làm ổn định tại một công ty hoặc doanh nghiệp ở Nhật sau khi tốt nghiệp nhưng đại dịch Covid-19 bùng phát khiến kế hoạch của mình bị xáo trộn. Sắp đến đợt nộp học phí, mình không đủ khả năng đóng học nên quyết định về nước...” (PVS, D, nữ, 21 tuổi, trường Nhật ngữ, tỉnh Aichi). Do ảnh hưởng của dịch Covid-19, nhiều sinh viên gặp khó khăn trong việc xoay sở nộp tiền học phí vì mất việc làm thêm hoặc không nhận được tiền trợ cấp từ gia đình. Nam sinh viên trường Đại học Kinh tế Nagoya chia sẻ: “Trước dịch Covid-19 mỗi tháng mình nhận được khoảng 15 vạn yên (30 triệu đồng) từ công việc làm thêm. Gần một nửa số tiền này mình chi tiêu cho tiền nhà, tiền điện thoại, ăn uống... và số còn lại tiết kiệm để đóng học phí. Từ khi dịch bùng phát, thu nhập giảm còn một nửa, chỉ đủ sinh hoạt cho cuộc sống ở Nhật, có tháng phải vay bạn bè 1-2 vạn yên để trang trải...” (PVS, L, nam, 23 tuổi, trường Đại học Kinh tế Nagoya, tỉnh Aichi). Trong tình hình hiện nay, nhiều trường học phát động chương trình ý nghĩa để hỗ trợ sinh viên. Một số trường đã quyết định hỗ trợ mỗi sinh viên 10 vạn yên (Thông tin Đại học Waseda, 2020). Bên cạnh đó, các trường đang chuẩn bị dụng cụ, máy móc cần thiết cho việc học online như máy tính, thiết bị phát wifi... để cho các bạn sinh viên gặp khó khăn về kinh tế mượn hỗ trợ việc học. Ngoài ra, các sinh viên trong trường cũng có thể mượn thiết bị liên lạc nếu cần. Đại học Waseda đang xem xét thêm về việc cho sinh viên giãn thời gian nộp học phí dựa trên điều kiện kinh tế mỗi cá nhân. Ngoài Đại học Waseda, Đại học Meiji Gakuin sẽ hỗ trợ tất cả sinh viên mỗi người 5 vạn yên (Thông tin Đại học Meiji, 2020), Đại học Tokai hỗ trợ mỗi sinh viên 1 vạn yên phí học online (Thông tin Đại học Tokai, 2020). Như vậy, các trường học trên toàn quốc đã có những chính sách riêng hỗ trợ cho du học sinh gặp khó khăn về việc làm thêm do ảnh hưởng của dịch bệnh. Các trường đã thực hiện hỗ trợ một phần sinh hoạt phí, học phí cho du học sinh. Tuy nhiên, nếu chỉ riêng nhà trường hỗ trợ cho du học sinh sẽ gặp nhiều khó khăn, do vậy, việc Chính phủ chung tay hỗ trợ là hết sức cần thiết.

2.4. Hỗ trợ từ các tổ chức xã hội và tôn giáo

Ngôi chùa Đại Ân tọa lạc tại thành phố Honjo (tỉnh Saitama) hiện là nơi cư mang nhiều du học sinh Việt Nam đang gặp khó khăn do tác động của đại dịch Covid-19. Cuối tháng 02/2020, khi đại dịch Covid-19 bắt đầu bùng phát ở Nhật Bản, Sư cô Thích Tâm Trí (42 tuổi), Hội trưởng Hội Phật tử Việt Nam tại Nhật Bản đã tiếp nhận người Việt Nam với đối tượng là du học sinh bị quá hạn visa đến tá túc ở Chùa Đại Ân và 4 địa điểm khác tại tỉnh Chiba và thủ đô Tokyo trong thời gian chờ tìm việc hoặc chờ chuyến bay về nước. “Thẻ sinh viên mình đã hết hạn nên không thể đi làm

thêm được nữa, gia đình cũng khó khăn nên không thể gửi tiền sang hỗ trợ. Nhờ có mạng xã hội mình đã biết đến chùa qua Facebook, biết được ở đây có các hoạt động thiện nguyện nên mình đã xin địa chỉ đến chùa. Đến đây mình được Sư cô giúp đỡ về chỗ ở trong thời gian chờ về nước...” (PVS, T, nam, 24 tuổi, trường Nhật ngữ, tỉnh Aichi). Những năm gần đây, thiên tai, dịch bệnh, đặc biệt là đại dịch Covid-19 đã làm cộng đồng người Việt Nam tại Nhật Bản gặp nhiều khó khăn (Atsuko Hida, 2021). Làn sóng Covid-19 như thảm họa kép càn quét thế giới, Sư cô Thích Tâm Trí đã phối hợp với Đại sứ quán Việt Nam kêu gọi nhiều tổ chức, doanh nghiệp Nhật Bản giúp đỡ cộng đồng người Việt (Ngọc Vân, 2021). Nhiều khu nhà ở hoàn toàn miễn phí hỗ trợ người Việt bị mắc kẹt, gặp khó khăn tại Nhật Bản do dịch Covid-19 vừa được thiết lập tại khu vực gần Tokyo trong bối cảnh có nhiều người Việt đến đây để đợi các chuyến bay cứu trợ. Những người Việt mắc kẹt được về trên chuyến bay cứu trợ hầu hết đều có khó khăn. Nữ sinh viên trường Nhật ngữ chia sẻ: “Mình tốt nghiệp từ tháng 3, hạn visa đã hết, việc làm thêm cũng khó khăn nên mình về nước. Mấy tháng nay thu nhập không có, qua mạng Facebook mình biết trên Tokyo có nhà ở miễn phí hỗ trợ người có hoàn cảnh khó khăn nên mình tìm đến địa chỉ đó xin ở nhờ...” (PVS, L, nữ, 21 tuổi, trường Nhật ngữ, Aichi). Chi phí để di chuyển từ tỉnh khác đến Tokyo và ra tới sân bay rất tốn kém, chưa kể thời gian sinh sống tại Tokyo để đợi chuyến bay. Nguy cơ nhiễm Covid-19 gia tăng nếu tạm trú tại các khu vực công cộng như công viên, ga tàu để đợi lên máy bay. Trong hoàn cảnh khó khăn này, những chuyến xe cứu trợ miễn phí của các nhà hảo tâm người Nhật đã giúp du học sinh vượt qua khó khăn. Đài truyền hình NHK của Nhật Bản cũng đưa phóng sự về chùa, người dân Nhật Bản đã gửi lương thực, tiền bạc để tiếp tế. Ngoài ra, các mạng xã hội như Facebook, Zalo, Line... mà du học sinh Việt Nam có thể kết nối thuận tiện với các hội đoàn, doanh nghiệp Việt Nam tại Nhật Bản. Nhờ vậy, thông tin về hoàn cảnh khó khăn của du học sinh được chia sẻ nhanh chóng đến các tổ chức xã hội nên nhận được sự quan tâm, hỗ trợ kịp thời trong bối cảnh dịch bệnh phức tạp.

Thực tế cho thấy, ảnh hưởng của dịch Covid-19 đã khiến cộng đồng người Việt Nam tại Nhật Bản gặp không ít khó khăn như mất việc làm, không có nơi ăn chỗ ở và bị mắc kẹt khi chờ chuyến bay về nước. Trong hoàn cảnh đó, nhiều tổ chức và cá nhân của cả Việt Nam và Nhật Bản đã phát huy tinh thần đoàn kết, hỗ trợ cả về vật chất và tinh thần giúp cộng đồng người Việt Nam tại Nhật Bản từng bước khắc phục khó khăn, duy trì cuộc sống và vượt qua đại dịch.

3. Một số đề xuất hỗ trợ du học sinh thích ứng cuộc sống trong bối cảnh đại dịch Covid-19

Trước diễn biến phức tạp của Đại dịch Covid-19, Chính phủ Nhật Bản phối hợp với các cơ quan chức năng và Đại sứ quán Việt Nam đã triển khai nhiều biện pháp hỗ trợ cộng đồng người Việt như: thiết lập tổng đài tư vấn bằng tiếng Việt về Covid-19, có chế độ hỗ trợ cho người nước ngoài, trong đó có công dân Việt Nam không may bị nhiễm Covid-19. Do ảnh hưởng của dịch Covid-19, nhiều du học sinh tại đây mất việc làm, rơi vào hoàn cảnh khó khăn, có mong muốn về nước. Trước hoàn cảnh đó, Đại sứ quán cùng với các hội đoàn người Việt hỗ trợ nhiều khu ký túc miễn phí để cư mang những người Việt có hoàn cảnh khó khăn. Bên cạnh các hội đoàn Việt Nam và doanh nghiệp tại Nhật Bản, chính quyền địa phương cũng đã có nhiều hoạt động hỗ trợ cho người nước ngoài nói chung và du học sinh Việt Nam nói riêng đang gặp khó khăn như thành lập các trung tâm tư vấn hay hỗ trợ các suất ăn miễn phí. Để thích ứng trong bối cảnh dịch bệnh phức tạp thì Chính phủ hai nước, Đại sứ quán cùng Hội Phật tử Việt Nam tại Nhật Bản đã triển khai nhiều hoạt động hỗ trợ đối với du học sinh và cộng đồng người Việt để họ vượt qua giai đoạn khó khăn.

Một số chính sách mới về gia hạn thị thực: Do ảnh hưởng của dịch Covid-19, Chính phủ Nhật Bản đã đưa ra nhiều gói hỗ trợ đặc biệt như: tăng thời hạn tư cách lưu trú cho lao động nước ngoài trong đó du học sinh cũng là đối tượng được xét duyệt, cho phép gia hạn thêm 6 tháng và được

phép làm thêm 28 tiếng/1 tuần (Cục xuất nhập cảnh Nhật Bản, 2020). Chính sách mới về gia hạn thị thực đã giúp du học sinh duy trì cuộc sống, vượt qua Đại dịch Covid-19.

Hỗ trợ việc làm qua kỳ thi kỹ năng đặc định dành cho người nước ngoài: Để duy trì việc làm tại Nhật Bản cho người nước ngoài có kỹ năng đặc định, du học sinh đang gặp khó khăn về kinh tế, mất việc làm do ảnh hưởng của dịch Covid-19 gây ra, Tổng cục xuất nhập cảnh và lưu trú Nhật Bản sẽ thực hiện hỗ trợ duy trì việc làm tại Nhật Bản cho du học sinh bằng cách phối hợp với các bộ, cơ quan có liên quan để hỗ trợ tìm việc làm mới trong các lĩnh vực công nghiệp cụ thể (14 ngành nghề thuộc chế độ kỹ năng đặc định), đồng thời cấp tư cách lưu trú “Hoạt động đặc định” với một số điều kiện nhất định. Có thể nói đây là chính sách mới hỗ trợ du học sinh có cơ hội làm việc và thích ứng cuộc sống tại Nhật Bản trong bối cảnh Đại dịch Covid-19.

Hỗ trợ học phí: Do ảnh hưởng của đại dịch Covid-19, Đại sứ quán Việt Nam tại Nhật Bản phối hợp với ngân hàng MUFG Nhật Bản triển khai chương trình hỗ trợ đối với du học sinh Việt Nam đang theo học tại các trường chuyên môn, cao đẳng và đại học tại Nhật Bản (Đại sứ quán Việt Nam tại Nhật Bản, 2020). Chương trình do Hội trí thức Việt Nam tại Nhật Bản phối hợp cùng Hội thanh niên, sinh viên Việt Nam (VYSA) cùng triển khai thực hiện nhằm hỗ trợ du học sinh có thành tích học tập xuất sắc nhưng đang gặp khó khăn về kinh tế do Đại dịch Covid-19, động viên các bạn du học sinh tiếp tục cố gắng, hoàn thành tốt chương trình học tập.

Tổ chức xã hội và cộng đồng người Việt Nam tại Nhật Bản: Dịch Covid-19 đã gây ra rất nhiều khó khăn cho cộng đồng người Việt nói chung và du học sinh nói riêng. Mặc dù Đại sứ quán và các cơ quan chức năng của Việt Nam đã có nhiều biện pháp hỗ trợ nhưng nhiều du học sinh vẫn gặp khó khăn, nhiều người đã bị mất việc và không có thu nhập để đảm bảo cuộc sống. Trong bối cảnh đó, các cá nhân, tổ chức của Nhật Bản đã có nhiều đóng góp và hỗ trợ cho du học sinh Việt Nam. Hội hữu nghị Nhật - Việt tỉnh Aichi đã hỗ trợ lương thực, thực phẩm cho các du học sinh. Bên cạnh đó, Hội cũng cung cấp hỗ trợ pháp lý miễn phí để giúp du học sinh giải quyết các vấn đề như gia hạn thị thực... Chính sự hỗ trợ kịp thời đó đã giúp nhóm du học sinh tự túc vượt qua khó khăn trong đại dịch.

4. Kết luận

Đại dịch Covid-19 ảnh hưởng tiêu cực tới cuộc sống của du học sinh Việt Nam tại Nhật Bản thì các hoạt động hỗ trợ của Đại sứ quán Việt Nam, Chính phủ Nhật Bản và tổ chức xã hội đóng vai trò quan trọng giúp du học sinh vượt qua khó khăn, vươn lên trong cuộc sống, hướng tới đảm bảo an sinh cho cộng đồng người Việt tại Nhật Bản. Tuy nhiên, còn một số hạn chế khiến du học sinh gặp không ít khó khăn trong bối cảnh dịch bệnh. Việc quan tâm của chính phủ hai nước, chính quyền địa phương, doanh nghiệp, nhà trường và các tổ chức xã hội khác nhau đối với du học sinh là rất quan trọng. Tinh thần đoàn kết, tương trợ đối với du học sinh gặp khó khăn trong bối cảnh dịch bệnh không chỉ giúp du học sinh vượt qua thách thức cuộc sống và học tập mà còn tạo dựng niềm tin xã hội, đóng góp quan trọng vào quan hệ hợp tác hữu nghị giữa Việt Nam và Nhật Bản.

Tài liệu tham khảo

1. Đại sứ quán Việt Nam tại Nhật Bản (2020), “3.0 - Thông tin cảnh báo tới cộng đồng người Việt tại Nhật Bản”, <https://vnembassy-jp.org/vi/30-th%C3%B4ng-tin-c%E1%BA%A3nh-b%C3%A1o-t%E1%BB%9Bi-c%E1%BB%99ng-%C4%91%E1%BB%93ng-ng%C6%B0%E1%BB%9Di-vi%E1%BB%87t-t%E1%BA%A1i-nh%E1%BA%ADt-b%E1%BA%A3n-1>, truy cập ngày 1/12/2021.
2. Đại sứ quán Việt Nam tại Nhật Bản (2020), “Thông tin về gói hỗ trợ của Chính phủ đối với người dân chịu ảnh hưởng của dịch Covid -19”, <https://vnembassy-jp.org/vi/th%C3%B4ng-tin-v%E1%BB%81-g%C3%B3i-h%E1%BB%97-tr%E1%BB%A3-c%E1%BB%A7a-ch%C3%ADnh-ph%E1%BB%A7>

- %C4%91%E1%BB%91i-v%E1%BB%9Bi-ng%C6%B0%E1%BB%9Di-d%C3%A2n-ch%E1%BB%8Bu-%E1%BA%A3nh-h%C6%B0%E1%BB%9Fng-c%E1%BB%A7a-d%E1%BB%8Bch-covid-19, truy cập ngày 1/12/2021.
3. Đại sứ quán Việt Nam tại Nhật Bản (2020), “Thông tin về việc hỗ trợ của ngân hàng MUFG cho du học sinh Việt Nam tại Nhật Bản năm 2020”, <https://vnembassy-jp.org/vi/th%C3%B4ng-tin-v%E1%BB%81-vi%E1%BB%87c-h%E1%BB%97-tr%E1%BB%A3-c%E1%BB%A7a-ng%C3%A2n-h%C3%A0ng-mufg-cho-du-h%E1%BB%8Dc-sinh-vi%E1%BB%87t-nam-t%E1%BA%A1i-nh%E1%BA%ADt-b%E1%BA%A3n-n%C4%83m-2020>, truy cập ngày 1/12/2021.
 4. Đại sứ quán Việt Nam tại Nhật Bản (2020), “Số liệu người Việt Nam tại Nhật Bản”, <https://vnembassy-jp.org/vi/tin-t%E1%BB%A9c-t%E1%BB%AB-%C4%91%E1%BA%A1i-s%E1%BB%A9-qu%C3%A1n>, truy cập ngày 1/12/2021.
 5. Ngọc Vân (2021), “Chùa ở Nhật Bản cứu mang người Việt gặp khó”, <https://laodong.vn/the-gioi/chua-o-nhat-ban-cuu-mang-nguoi-viet-gap-kho-981296.lido>, truy cập ngày 1/12/2021.
 6. Thông tin Nhật Bản (nguồn tiếng Nhật) (2021), <https://thongtinnhatban.net/threads/cuoc-song-cua-cac-du-hoc-sinh-nguoi-nuoc-ngoai-dang-tro-nen-kho-khan-hon-do-tham-hoa-corona.40219/>, truy cập ngày 1/12/2021.
 7. JASSO (2020), “Kết quả điều tra du học sinh nước ngoài”, https://www.studyinjapan.go.jp/ja/statistics/zaiseki/data/2020.html?fbclid=IwAR0gKgsYYV_CXm_Iz_oT3Kxt0CQmL3MWbjlD1sT9N75TeE9NKZSICYcNTI-E, truy cập ngày 1/12/2021.
 8. 外国人も1人10万円をもらうことができます, <https://tcc117.jp/facil/200424-10man.html>, truy cập ngày 12/12/2021.
 9. 妊娠がバレたら帰国。孤立出産、中絶を選ぶ技能実習生の悲哀くルポ・苦境に立つベトナム人実習生2＞, https://news.yahoo.co.jp/articles/30be5ae9e2f763f5622bbd0a40b5ad4cc19170c4?fbclid=IwAR0jxcj7FvzxPf84pCsr3YZgH27VRJBu0fDG1wFN9pT1sa_wGhIs8G6O9ts, truy cập ngày 16/12/2021.
 10. 新型コロナウイルス感染症の感染拡大等を受けた技能実習生の在留諸申請の取扱いについて, https://www.moj.go.jp/isa/publications/materials/nyuukokukanri07_00026.html, truy cập ngày 12/12/2021.
 11. 国籍別。特定技能外国人の受け入れ状況！コロナの影響はどのように出た, https://willof-work.co.jp/journal/3155/?fbclid=IwAR12Gxfw1uHCC3_Ewaypp-761c5HP-QeUJMR1FLSlNmTirPkfAEU_RLDC2A, truy cập ngày 12/12/2021.
 12. 「新型コロナウイルス感染症対応応急奨学金（給付型）」を新設しました, https://www.u-tokai.ac.jp/newsnotice/20273/?fbclid=IwAR1_Qkx_DZlAc5Y9uPsZFxtZtJbNNkooftrjDXkPSsLx07rVuE_FXzKu4DY, truy cập ngày 12/12/2021.
 13. 早稲田大学の学費に関する考え方について, https://www.waseda.jp/top/news/69153?fbclid=IwAR3lcMZndYF64OfNOrDdQWJbHOR_sCZtH6rjDL8545X07reZv8B1VA3gMMg, truy cập ngày 12/12/2021.
 14. 新型コロナウイルス感染拡大に伴う緊急支援金および緊急奨学金について, https://www.meijigakuin.ac.jp/news/archive/2020/2020-05-15.html?fbclid=IwAR3R4Tw1OTbNLAPxznlpdnXea3AUd8z-RUhux4YJ-4k5gloDxxVY_JdBUUU, truy cập ngày 12/12/2021.